

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
„ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

КОТЄНЄВА Юлія Миколаївна

УДК 371.13 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЙНУ КАР’ЄРУ У
СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ В ПРОЦЕСІ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор **Савченко Сергій Вікторович**, ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, ректор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Дубасенюк Олександра Антонівна**, Житомирський державний університет імені Івана Франка, професор кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент **Ляшова Надія Миколаївна**, ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет”, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін.

Захист дисертації відбудеться 20 квітня 2016 р. о 10.30 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” у ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет” за адресою: 84116, м. Слов’янськ, вул. Генерала Батюка, 19, ауд. 201.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” за адресою: 92703, м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 17 березня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. І. Черв’якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена тенденціями розвитку сучасного суспільства, що актуалізують проблеми конкурентоспроможності й забезпечення успішності особистості, одним із показників якої стає успіх у професійній діяльності та кар'єрі.

Зусилля держави й громадськості щодо інтеграції до Європейського Союзу, стабілізації та розвитку всіх сфер життєдіяльності, модернізації освіти висувають принципово нові вимоги до особистості майбутнього фахівця, процесу його професійної підготовки, утверджують необхідність підготовки студентів як активних громадян демократичного суспільства, суб'єктів власної життєдіяльності та майбутньої професійної кар'єри. Така стратегія потребує орієнтації професійної підготовки на цінності майбутньої професійної діяльності, збагачення цього процесу уявленнями про майбутню професійну кар'єру.

В умовах зміни в структурі ринку праці, посилення особистої відповідальності молодій людині щодо професійної інтеграції в суспільство професійна кар'єра як важливий показник розвитку людини в соціальній системі пов'язана із знаходженням професійної самоідентичності, мобільністю, відповідальністю, прийняттям культури, ціннісних орієнтацій професійного середовища, неперервною самоосвітою, саморозвитком, самоактуалізацією.

Професійне становлення особистості здійснюється успішно, якщо в процесі фахової підготовки формується система адекватних уявлень про професійну кар'єру, які впливають на формування життєвих та професійних планів особистості, організують і спрямовують її активність, надають їй якісної своєрідності, неповторного вигляду, впливають на професійний розвиток і постають регуляторами професійного самовизначення.

Філософські та психологічні засади дослідження феномену професійної кар'єри репрезентовано в роботах таких науковців, як О. Бодальов, С. Джанер'ян, Е. Зеєр, А. Маркова, Л. Мітіна, Є. Могильовкін, О. Молл, О. Садон, О. Цариценцева та ін. У вітчизняній психолого-педагогічній науці, соціальній та управлінській психології професійна кар'єра розглядається у зв'язку з такими поняттями: „професійний життєвий шлях”, „професійна самореалізація”, „професійне самовизначення” (Є. Головаха, Г. Нікова, М. Пряжников, В. Сафін, С. Чистякова).

Проблеми формування особистістю уявлень про майбутнє та планування життєвої перспективи висвітлено в студіях К. Абульханової-Славської, Р. Гінзбурга, О. Кроника, Л. Сохань, В. Шинкарука. Уявлення про професійне майбутнє вивчали І. Дьоміна, В. Іванов, Є. Климов, Л. Ковальова, М. Пряжников.

Теоретичні та технологічні моделі кар'єрного просування розкрито в працях О. Бодальова, Е. Зеєра, І. Лотової, Т. Невструєвої, Ю. Стрелкова. Теоретико-методичні засади готовності до здійснення професійної кар'єри та її планування розглядали Т. Гнедіна, А. Жданович, Н. Цветкова, сутність і структуру кар'єрної компетенції як складника професійної кар'єри – Ж. Дмитрієв, Є. Могильовкін, О. Садон.

Необхідною умовою свідомого вибору професійної діяльності та побудови майбутньої професійної кар'єри є уявлення про професію як регулятори самовизначення (В. Асєєва, О. Донцов, Н. Камусова, Т. Кудрявцев, Р. Мільруд, Л. Сергєєва та ін.). Сутнісні характеристики уявлень молоді про професійну кар'єру досліджували Н. Кірт, О. Семенова, Е. Толгурова та ін.

Становлення кар'єри педагогів, управління професійною кар'єрою вчителя розглядали М. Александрова, О. Симановська, види й особливості розвитку кар'єри викладача – О. Жигло, організацію та методику планування кар'єри менеджерів – Г. Морозова.

Теоретико-методологічні засади професійної освіти репрезентовано в працях С. Батишева, О. Новикова, Н. Ничкало та ін., професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів – О. Абдулліної, Н. Волкової, В. Гриньової, О. Дубасенюк, Л. Кондрашової, Н. Кузьміної, О. Кучерявого, О. Савченко, В. Сластьоніна, Л. Хомич та ін.

У дисертаційних роботах останніх років представлено дослідження низки проблем, пов'язаних з підготовкою студентської молоді до планування та здійснення професійної кар'єри. Так, І. Хабаху вивчала підготовку студентів до проектування майбутньої професійної кар'єри, А. Нагорна – формування готовності до планування професійної кар'єри в студентів, І. Прокопенко – формування психологічної готовності студентів до професійної кар'єри, М. Сурякова – особливості кар'єрних очікувань майбутніх інженерів-металургів; І. Янченко – формування кар'єрної компетентності студентів у професійній освіті. Проте дослідження, присвячені формуванню уявлень про професійну кар'єру в студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки, практично відсутні.

Аналіз теорії та практики з цієї проблеми дозволив виявити низку *суперечностей* між: нагальною потребою сучасного суспільства в педагогах зі сформованими уявленнями про професійну кар'єру, здатних до її реалізації в мінливих умовах професійно-педагогічної діяльності, і реальною практикою їхньої підготовки в педагогічному коледжі; значущістю професійної кар'єри як провідної якості сучасного вчителя, що забезпечує становлення успішного професійного майбутнього фахівця, та недостатньою розробленістю теоретико-методичних засад її формування в процесі фахової підготовки в педагогічному коледжі; широкими